

'Standart bir estetik görüntü yok'

'Bedenim bana ait!'

Ayşegül Sönmez

Milliyet

Ona göre biz kadınlar ebedi cezalılarız; delik küplere su dolduran 50 genç kız gibiyiz...

Ona göre özel hayat diye bir şey de yok. Nasıl

sevişeceğimizden nasıl yıkanacağımıza kadar her şey birileri tarafından belirlenmiş... Ona göre bitmeyen örgüler örüyoruz; kazakları biz örüyoruz, eşlerimiz söküyor. Üstelik, Osmanlı dönemindeki 'odalık'lardan farksızız! Yine ona göre tüm kadınlar sanatçı, çünkü çocuk doğuruyorlar. Kime göre mi? Şimdilerde karnı burnunda olan plastik sanatlar sanatçısı Canan Şenol'a göre.

Plastik Sanatlar sanatçısı Canan Şenol, yapıtlarında hep kendi hikayesini anlatıyor. Anlattıkları aslında tüm kadınların hikayesi.

İşte Şenol'un yapıtları, onların hikayesi; yani kendi hikayesi...

• **Tüm yapıtlarında 'kadın olmak' ve 'sanatçı olmak' iç içe... Bu ikisi nasıl bir durum?**

Türkiye'de, kadın olmayı bir yana bırak, insan olmak çok zor. Kurallar, gelenekler ve yasal kurallar açısından da çok zor.

• **Sen geleneksel ve kısıtlayıcı olanların üstüne gidiyorsun.**

Çocukluğundan beri seni rahatsız eden noktaların dışavurumu mu bu? Mesela "Şeffaf Karakol"daki çıkışın neydi?

Dört gün göz altına alınmışım. Bu beni çok etkilemişti. O sırada Manisa'daki çocukların mahkemeleri ve onlara yapılan işkenceler söz konusuydu. Bunun üzerine yaptım. Şeffaf Karakol'da bir şiddet söz konusuydu. Giyinik ve çıplak figürler vardı. İkisi karşıt figürleri oluşturuyordu: Egemen güçler ve ezilenler. Karakoldaki şiddet, aslında içimizdeki şiddet. Toplumda kuralların oluşmasını ve devam etmesini sağlayanlar da biziz. O yüzden, o şiddeti göstermek çok önemliydi.

• **Çok cesaret isteyen bir işti bence. İki kilo alıyoruz da, mayo giyemem diyoruz. Fotoğrafları kim çekmişti?**

Kendim çekiyorum fotoğraflarımı.

• **Bunu nasıl aştin? Bir kadın olarak soruyorum bunu.**

Önce insanın bedeniyle barışık olması lazım. İlk başlarda çok barışık değildim. Her zaman kilolu oldum. Ama sonra kendimi öyle kabul ettim. Toplumun dayatmaya çalıştığı belli estetik kuralların dışına çıkmak çok önemliydi benim için. Tabii sağlıklı olduğun sürece hiçbir problem yok. Müthiş güzel bulduğumdan falan değil, ama bu benim bedenim, bana ait bir şey. Yapacağım iş çıplaklığı gerektiriyorsa, kullanıyorum. Yoksa amacım teşhir etmek, bedenimi sergilemek falan değil.

• **Toplumun dayattığı estetik görüntüye uymak da öte yandan imkansız...**

Bu çağın estetik görüntüsü çok farklı. Mesela Rönesans'a baktığınızda pekala yağlı, selülitli kadınlar görürsünüz. Koca koca bacaklar; selülitleri çok da güzel ayrıntılı yapmışlar. Tabii ki çağın getirdiği bir sürü şeyi yaşıyoruz, ama ben standart bir estetik görüntü olduğuna inanmıyorum, kadınların bedeni açısından. Kendilerini nasıl mutlu hissediyorlarsa öyle olsunlar. Zayıf olmak onu mutlu edecekse zayıf olsun, ama bunu hayatının problemi haline getirmesin.

• **Şeffaf Karakol'dan sonra sergilenmeyen bir "Bitmeyen Örgü" var işlerinin arasında.**

Bu çok kadınca bir iş; hayatın rutini, ev işleri, günlük yaşantıyla ilgili. Yunan

mitolojisinde ebedi cezalılar vardır. Bunlar ölümsüzdür. Tanrılara karşı suç işlemiş ölümlüler olarak yerin dokuz kat altında aynı cezaya çarptırılırlar. Mesela Sisipos, bir kayayı dağın tepesine çıkartmak zorundadır, tam tepeye çıkartır, kaya tekrar düşer. Ya da 50 genç kız, delik küplere su doldurmak zorundadırlar. Sonsuza kadar bu devam eder. Bitmeyen Örgü de böyle bir şey aslında. Kadınları ben, ebedi cezalılar olarak görüyorum. Örgü örüyordum. Ben örerken o, alttan sökülüyordu. Söken de eşimdi. Bir dönem zaten benim için yaşam gerçekten öyle olmaya başlamıştı. Sabah kalkıyorum, okula da gittiğim için hep aynı işleri yapıyorum, akşam oluyor, yemek yeniliyor, yine tekrar yine tekrar, hiç bitmeyen bir şey. Biz kadınlar ne kadar feminist olsak da, hayatımızda pek fazla şey değişmiyor. Bunun için çaba gösteriyoruz ama.

- **Bence örgü acayip rahatlatıcı bir şey. Bir arkadaşım, büyü yapmak gibi derdi... Küfrederek ördüğüm kazaklar biliyorum.**

Rahatsız eden bir şey varsa seni, örgü örerek boşalyorsun. Ben örgü örerken çok iyi düşünebiliyorum. Bir kazağım vardır; onu sökerim, sonra deliller gibi baştan örerim. Bir daha sökerim. Bitmeyen Örgü de bunun parçasıydı zaten.

- **Bak, kadın sıkılırken bile örgü örüyor da rahatlıyor. Boş oturamama durumu var. İlle de bir şey yapmalıyız...**

Suçluluk duygusu var. Bir kere boş kaldığın zaman kendini suçlu hissediyorsun. Televizyonda film seyredirken bile aynı zamanda başka bir şey yaparım. Erkekler çok rahatlar o konuda. Yayıлып yatarlar.

- **Senin gayet demokratik bir ilişkin var. Sanatçısın, ama öte yanda evde yapman gereken bir sürü domestik iş var. Yemek, çamaşır...**

Paylaşımından falan ne kadar bahsedilse de, paylaşım diye bir şey yok. Erkek bunu düşünmüyor. Hep kadın söylüyor, şunu da yap, bunu da diye. Erkeğin aklına ev işleri hiç gelmiyor. Ancak zoraki yardım etme mantığı var erkeklerde. En nefret ettiğim şey odur zaten. Niye yardım ediyorsun ki? Bu evin işleri ikimize ait. Yardım etmen gerekmiyor; paylaşacaksın, üstleneceksin. Bizim evdeki en büyük problemimiz bu yardım meselesi; söylemek meselesi, düşünmemek meselesi.

- **Anneleri, aman oğlum diye yattıklarında ayaklarına her şeyi getirdikleri için belki de...**

Tam da anneleri suçlamamak lazım. Her kadın bir şekilde aşmaya çalışıyor. Anne oluyorum o yüzden.

- **Rönesans ışığında, Rönesans kadınlarını andıran bedenini... Bunu niye yaptın?**

Görüntü anlamında bunu yaptım. Estetik bir görüntü.

- **Artık bu da estetik değil, di mi? Eski bir estetiği hatırlatıyor ama artık estetik değil, işin parodisi de bu.**

Rönesans ışığında nasıl gözükmürüm diye bir bakayım dedim.

- **Rönesans ışığında kendini sevdin mi?**

Çok sevdim.

- **"Odalık" diye bir işin var. Berlin'de sergilenmişti.**

Odalık, Osmanlılar döneminde köle kadın. Günümüzdeki kadınların da çok farklı olmadığını söylüyorum. Yani hep aynı konu çevresinde dolaşıyoruz. Hep cinsel kimliğiyle ön planda olan kadın. Bu kimlik sadece erkeklere hizmeti gerektiriyor; odayla ilgili. Erkeğe cinsel olarak hizmet etmenin dışında kendine ait bireysel bir yaşamı olmayan kadınlar. Odalar ve duvarları şeffaf, ama içindeki mantık aynı. Bu bir saptama. Eleştirmiyorum çünkü hepimiz aynı yaşantının içerisindeyiz. Öyle ya da böyle. Ben onlardan farklıyım falan demiyorum. Herkes gibiyim. Ben var olan durumu gösteriyorum. Bu işe baktığında hep utanma var; figürlerin hareketlerine baktığında çıkmaya çalışma, isyan etme var; baş eğme ve boyun eğme var. Hepsini içine alıyor. Çeşit çeşit kadın var o durumda. O şeffaf duvarların içinde hepsi aynı yerde duruyor. Çok farklı yerlerde değil.

- **"Amnios" adlı işin de Berlin'de sergilenmişti... Amnios ne demekti, unuttum.**

Döl sıvısı demek. O zamanlar hamile falan değildim ama çocuk yapmayı düşünüyordum. Bütün işlerime baktığında, hep çıkmaya çalışma, kapalı

kalmaktan kurtulma falan vardı. Bunda ise, gayet memnun olma durumu var. Kapalı yerlerden çıkmaya çalışıyorum, ama burası en mutlu olduğum yer. Ana rahmi sonuçta. Şöyle de algılayabiliriz: En mutlu olunabilecek yer burası. Bir çocuk sahibi olmak istiyordum o zamanlar. Böyle kullandım. Gayet mutlu, huzurlu yaşama yeniden gelme var. "Ambrosia" diye bir iş yaptım hemen bunun arkasından. O da Yunan mitolojisinde 'tanrısal meyve' olarak geçiyor. Sadece ölümsüzler yiyebiliyor ondan. Burada dolgun ve olgun memeleri çağrıştıran bir görüntü var. Malzeme prezervatiften; şeffaf. Yani onun ucuyla tam bir meme görüntüsü elde ediyor insan. Prezervatif korunmayı sağlayan bir şey, ama ben onun altına koyduğum döl sıvılarıyla reddetmeye çalışıyorum. Çocuk istedim, ama iki sene düşündüm yapmak için. Ekonomik koşullar yüzünden. Hayatını düzene koyman gerekiyor. Bu da yaşadığımız ülkeden kaynaklanıyor. Çoğalmak istiyorsun, ama birileri engelliyor. Oto-kontrolünü uygulamak zorunda kalıyorsun. Kadın üremek istiyor ama üreyemiyor.

• **İşlerinin hepsi kişisel hikayenden oluşuyor, ama tüm kadınların hikayesi oluyor ortaya çıktığında... Bunu çağdaş sanatlarda Tracey Emin yapıyor mesela. O da hep kendi hikayesini anlatıyor. Gillian Wearing, Sarah Lukacs da. Hepiniz aynı yoldan gidiyorsunuz... Kadın kimliğini de ortaya koyarak.**

Benim en çok üzerinde durduğum şey özel olanın politik olmasıyla ilgili. Özel hayatımızda günlük temizliğimizden tut, cinsel yaşamımıza, bireysel ilişkilerimize; üremeden tut, toplumsal yaşayışımıza kadar özel yaşantımızı belirleyen belli kurallar var. Bunlar, ister devletin, ister gelenek göreneklerin koyduğu kurallar olsun, kendi içimizde oto-kontrolle uyguladığımız şeyler. Nasıl giyineceğimizden nasıl yıkanacağımıza kadar belirlenmiş.

• **Yani özel hayat diye bir şey yok...**

Gerçekten yok. Biz ne kadar özel hayatımda farklıyım, kimseyi sokmuyorum, çok özel yaşıyorum desek de, aslında böyle bir şey yok. Nasıl seviştiğin, nasıl bir pozisyon yaptığın, her şey birileri tarafından belirlenmiş.